

EL SERVEI D'ENSENYAMENT DEL CATALÀ: DEU ANYS DE TREBALL CONSTANT I FERM

Felip Munar i Munar,
cap del Servei d'Ensenyament del Català

Maria Rosa Roig Rodríguez,
assessora tècnica docent del SEcat

El Servei d'Ensenyament del Català (SEcat) es va crear a partir de l'assumpció de les transferències en matèria d'educació; abans existia un "Gabinet de Normalització Lingüística" depenent de la Delegació Provincial d'Educació. Aquest any, doncs, fa deu anys, un bon punt per fer-ne una reflexió sobre el camí fet i el que encara queda per fer. En l'Educació, en qualsevol dels múltiples aspectes, no hi ha miracles: hi ha feina constant, amb seny, amb vitalitat, amb coherència i, així, potser es trobin resultats positius pel camí.

L'educació, tots i totes hi estam d'acord, és un dels pilars fonamentals per a l'evolució i progrés personal. Però la responsabilitat educativa recau sobre diversos agents implicats que, només treballant en xarxa, en equip i coordinats, aporten des del seu context vies adequades d'accessibilitat a la vida adulta com a ciutadans de ple dret. Família, alumnat, professorat, administració... la societat en general tenen assignats àmbits d'actuació que conflueixen cap a un sol objectiu, l'EDUCACIÓ, en majúscules.

El SEcat des dels seus inicis ha mantingut una trajectòria coherent amb els objectius a desenvolupar i sempre, dins les seves possibilitats, ha gestionat i dinamitzat accions, tenint en compte la realitat social i educativa. Si el mot *servei* ve definit al diccionari com a "*Acció de servir o ésser útil a algú o algun ús*", el SEcat haurà de complir la seva funció de profit o benefici cap al seu marc d'intervenció: l'ensenyament del català en l'àmbit docent.

"...l'impuls i participació en l'elaboració de la normativa i l'ordenació acadèmica i curricular de l'àrea de llengua catalana..."

La llengua catalana, pròpia de les Illes Balears, és una competència la qual l'alumnat dels centres

educatius de la nostra Comunitat ha d'aprendre per poder-la usar amb absoluta llibertat i fluïdesa. La legislació vigent -i la darrera publicada- en fa explícita referència (vegeu l'Annex); aleshores, el seu compliment hauria de ser suficient per a aconseguir els objectius desitjats. No obstant això, l'assumpte és molt més complex, les variables semblen, de vegades, infinites i no ens hem d'enganyar: en moltes ocasions els professionals de l'educació voregen el desencís. Tenir a l'abast un *Servei* amb la utilitat de la qual parla el diccionari és el mínim que pot oferir l'Administració als educadors i a les educadores preocupats per la preparació i l'èxit del seu alumnat.

L'escola actual exigeix, en matèria lingüística, un esforç continu en formació, recerca, preparació de materials, gestió de problemàtiques provinents de les famílies, d'agents socials diversos, etc. Vet aquí el camp d'acció prioritari del Servei d'Ensenyament del Català que es desenvolupa mitjançant l'Equip de Suport a l'Ensenyament de la Llengua (ESEL).

Encara que des del SEcat es duguin a terme altres funcions no menys necessàries, com per exemple, la gestió i coordinació de les matèries del Programa Xarxa de la Conselleria d'Educació i Cultura (Matemàtiques, Literatura Universal i Història i Cultura de les Illes Balears); l'impuls i participació en l'elaboració de la normativa i l'ordenació acadèmica i curricular de l'àrea de Llengua Catalana; la tramitació i expedició dels certificats del Pla de Reciclatge i de Formació lingüística i Cultural i de les corresponents revalidacions; la tramitació i expedició dels certificats d'homologació dels estudis de Llengua Catalana (ESO i batxillerat) amb els nivells corresponents dels certificats de la Direcció General de Política Lingüística; la coordinació amb la resta de Serveis dels territoris de parla catalana (Principat, País Valencià, la Franja, Andorra, Catalunya Nord i l'Alguer) per a l'elaboració de material conjunt i la coedició;

l'impuls d'accions, com intercanvis pedagògics, voluntariat lingüístic, cursos, jornades, col·laboració amb diversos serveis de l'Administració en la coordinació, creació i elaboració de material didàctic, etc.; així i tot, tanmateix, la tasca realitzada per l'ESEL és una de les més valorades pels centres educatius.

L'Equip de Suport a l'Ensenyament de la Llengua ha generat un procés de reflexió contínua sobre les intervencions més efectives, relacionades directament amb les demandes dels centres d'educació infantil i primària de les Illes Balears. Una de les premisses per a la intervenció de l'ESEL a un centre és la sol·licitud del suport per part de l'equip directiu al Servei d'Ensenyament del Català. Aquesta mesura que pot semblar un simple tràmit burocràtic té una base pedagògica i d'ús assenyat dels recursos de l'Administració. Pedagògica perquè tant els estudis com la pràctica educativa ens demostren dia a dia que l'interès és la primera passa per a l'aprenentatge significatiu; i d'ús assenyat, perquè una eina considerada valuosa, per ventura, podria perdre gran part de la seva efectivitat, si intenta arribar més enllà de les seves possibilitats.

Una vegada tramitada la demanda, cada equip de zona que forma l'ESEL (Palma, Inca, Manacor, Menorca, Eivissa/Formentera), duu a terme durant el mes de setembre, les reunions pertinents (director/a, cap d'estudis, coordinadors, etc.) per

tal de recollir les dades necessàries que fonamentin cadascuna de les seves intervencions de suport. Es tracta de detectar les necessitats reals, com per exemple, mestres amb manca de formació i experiència en ensenyament del català com a segona llengua, professorat que precisa formació continuada sobre el treball de l'expressió oral en llengua catalana amb alumnat d'incorporació tardana, recursos materials i humans amb què compta el centre, etc.

“Impuls a l'ensenyament de la llengua catalana en les situacions més conflictives que esdevenen de la nova realitat plurilingüe i multicultural.”

Posteriorment es programa un pla d'intervenció que contempla actuacions tan diverses com establir un servei de préstec, efectuar sessions de treball amb diversos equips del centre, realitzar exemplificacions a les aules, tot això depenent sempre de les prioritats establertes a principi de cada curs escolar.

Què suposa a la pràctica més estricta el desplegament d'aquesta línia estratègica del Servei d'Ensenyament del Català?

- Un suport efectiu a 190 centres d'Educació Infantil i Primària de les Illes Balears. Podem parlar d'efectivitat demostrada, ja que tots els centres que coneixen i han gaudit d'aquest recurs reclamen la continuïtat any rere any.
- La innovació i aplicació de materials didàctics a partir de la recerca i/o la pròpia creació.
- Impuls a l'ensenyament de la llengua catalana en les situacions més conflictives que esdevenen de la nova realitat plurilingüe i multicultural.
- Un ajut duit a terme per professionals de l'educació amb l'experiència adient, una trajectòria dins l'escola caracteritzada per la bona pràctica, un tarannà positiu i eficaç i, sobretot, mestres que no han perdut el desig de compartir, aprendre i superar els reptes.

El SEcat compta, també, amb una persona a cada illa per a la coordinació de les comissions de normalització lingüística dels centres de secundària i per fer arribar el material didàctic adequat a cada Institut segons el tipus d'alumnat nouvingut.

Les persones que treballam al SEcat som conscients que la veritable reforma roman en cada un dels/les mestres i professorat que cada dia entren dins les aules i es troben davant l'alumnat. És per això que cal estar devora els responsables directes, animar-los, apropar l'Administració a les seves actuacions i necessitats. Segurament aquesta és una bona excusa per albirar allò que molts se n'omplen la boca, però que massa vegades en romanen ben allunyats: l'èxit efectiu de l'alumnat en el procés educatiu, i això passa per una bona competència lingüística i comunicativa per tal de poder exercir la llibertat de triar els codis escaients en qualsevol acte comunicatiu.

Annex

Ordenació general dels ensenyaments

Decret 67/2008, de 6 de juny de 2008, pel qual s'estableix l'ordenació general dels ensenyaments de l'educació infantil, l'educació primària i l'educació secundària obligatòria a les Illes Balears, fa explícita la referència a la llengua catalana,

- Article 4 Principis. “d) *El foment de la llengua catalana com a llengua de l'ensenyament, l'aprenentatge i la comunicació.*”

Principi desenvolupat a,

- Article 6

1. La llengua catalana, pròpia de les Illes Balears, és la llengua de l'ensenyament. El seu ús com a llengua vehicular i d'aprenentatge de l'educació infantil, l'educació primària i l'educació secundària obligatòria s'ha d'adequar a les directrius següents:

- a) La llengua catalana ha de ser la llengua d'ús preferent en els actes culturals i socials i en les relacions del centre amb les administracions públiques i les entitats privades.

- b) La llengua catalana ha de ser la llengua de les actuacions administratives de règim intern i de projecció externa dels centres sostinguts amb fons públics.

- c) Les activitats de l'ensenyament i aprenentatge en llengua catalana impliquen l'ús oral i escrit d'aquesta llengua, i els materials didàctics i de consulta també ho han de ser de manera preferent.

2. El sistema educatiu i, concretament, els centres docents, han de potenciar l'ús de la llengua catalana i el Govern de les Illes Balears ha de fomentar mesures per a la normalització d'aquesta llengua. Aquest foment s'ha de fer tot respectant els drets lingüístics individuals de l'alumnat.

3. Els aspectes lingüístics, històrics, culturals i geogràfics que configuren la identitat de les Illes Balears han de formar part dels currículums de les diferents etapes educatives, de manera que s'integrin, com a part essencial, en els plantejaments educatius institucionals.

4. La Conselleria d'Educació i Cultura ha de facilitar la integració de l'alumnat nouvingut a la llengua i cultura pròpia de les Illes Balears mitjançant el desenvolupament de programes específics d'aprenentatge.

Ordenació curricular

- Decret 71/2008, de 27 de juny, pel qual s'estableix el currículum de l'educació infantil a les Illes Balears (Article 6, *La llengua catalana com a llengua de l'ensenyament, l'aprenentatge i la comunicació*).
- Decret 72/2008, de 27 de juny, pel qual s'estableix el currículum de l'educació primària a les Illes Balears (Article 6, *La llengua catalana com a llengua de l'ensenyament, l'aprenentatge i la comunicació*).
- Decret 73/2008, de 27 de juny, pel qual s'estableix el currículum de l'educació secundària obligatòria a les Illes Balears (Article 6, *La llengua catalana com a llengua de l'ensenyament, l'aprenentatge i la comunicació*). ■